

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥΣ ΛΑΟΥΣ

Από τις πληροφορίες που παρέχονται εδώ για τους Ανατολικούς λαούς επιλέξτε εκείνες που θεωρείτε κατάλληλες για να τις εντάξετε στο χάρτη που κατασκευάζετε.

Επιγραμματικά οι λαοί για τους οποίους παρέχονται πληροφορίες. *Αιγύπτιοι Φοίνικες Εβραίοι Χετταίοι ή Χιττίτες Μήδοι και Πέρσες Κυκλαδίτες Μινωίτες Μυκηναίοι*

Αιγύπτιοι

Η χώρα: Από γεωγραφικής άποψης το μεγαλύτερο τμήμα της αρχαίας Αιγύπτου καταλάμβανε τμήμα της Βόρειας Αφρικής αν και η χερσόνησος του Σινά βρίσκεται στη νοτιοδυτική Ασία. Είχε τις ίδιες ακτογραμμές στην Ερυθρά θάλασσα και τη Μεσόγειο με τη Λιβύη προς δυσμάς το σημερινό Σουδάν νότια και την Παλαιστίνη ανατολικά. Ουσιαστικά σε εκείνη την εποχή διαιρείτο σε δύο βασιλεία γνωστά ως Άνω (βόρεια) και Κάτω (νότια) Αίγυπτος. Στην πραγματικότητα τούτος ο γεωγραφικός προσδιορισμός ακολουθούσε τον άξονα του Νείλου ποταμού. Ο Νείλος, γύρω από τον οποίο συναθροίζοταν και συνεχίσει να συναθροίζεται το μεγαλύτερο τμήμα του πληθυσμού υπήρξε ζωοδότρια πηγή του Αιγυπτιακού πολιτισμού ήδη από την εποχή του Λίθου και τον πολιτισμό Νακάντα. Τα δύο βασιλεία ενωμένα σχημάτιζαν ότι αποκαλούσε ο Ηρόδοτος μαύρη γη (Ηρόδοτου, Β,12). Το όνομα μαύρη γη (kmt) ή Κεμέτ προέκυψε πιθανώς εξαιτίας των σκοτεινόχρωμων αποθέσεων από τις πλημμύρες του Νείλου.

Πηγή: <http://el.wikipedia.org/wiki/>

"Το εμπόριο βασιζόταν α) στην εξαγωγή του πλεονάσματος των παραγόμενων στην Αίγυπτο αγαθών όπως: δημητριακών πάπυρου, ή πρώτων υλών όπως χρυσού. και β) στην εισαγωγή πρώτων υλών που έλειπαν από τη χώρα: όπως ξυλείας χαλκού αργύρου κ.λ.π.

Χλωρίδα και πανίδα καλύπτουν απόλυτα τις ανάγκες της Αιγύπτου. Στο δέλτα ψαρεύουν και υπάρχει και κυνήγι. Φυτρώνει και ο πάπυρος τον οποίο χρησιμοποιούν για να κατασκευάζουν πλοία, καλάθια, σχοινιά και χαρτί

Οι αρχαίοι Αιγύπτιοι ταξίδευαν στην Κύπρο, στην Κρήτη, στη Συρο- Παλαιστίνη, στο Πουντ και στη Νουβία. Αρχαιολογικά ευρήματα έδειξαν ότι από το Αρχαίο Ακόμη βασίλειο οι Αιγύπτιοι εισήγαν δέρματα λεοπάρδαλης, ουρές καμηλοπάρδαλης, πιθήκους, βοοειδή, ελεφαντόδοντο, φτερά - αυγά στρουθοκαμήλου, και χρυσό. Από το Πουντ (του οποίου η θέση είναι αβέβαιη) εισήγαν λιβάνι, ενώ από τη Συρο-Παλαιστίνη εισήγαν ξυλεία (κέδρο) έλαια και άλογα. Κατά τη διάρκεια του Μέσου Βασιλείου στην Κνωσό και τη Φαιστό βρέθηκαν τοιχογραφίες που αναπαριστούν Αφρικανούς σκλάβους, αυγά στρουθοκαμήλου και ελεφαντόδοντο.

Οι Αιγύπτιοι εισάγουν ξυλεία από Φοινίκη (Βύβλος) και εξάγουν πάπυρο που ήταν η κύρια γραφική ύλη και δημητριακά στη Φοινίκη!

Α. Μαστραπά: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΚΟΣΜΟΥ (σχολικό εγχειρίδιο για την Ιστορία της Α΄ Λυκείου) ΟΕΔΒ

Φοίνικες

Οι φοίνικες δεν σχημάτισαν ενιαίο κράτος. Κάθε πόλη τους, ανάμεσα στις οποίες αρχικά, πρωτεύουσα θέση είχε η Βύβλος, αποτελούσε κρατική οντότητα. Κατά τη δεύτερη χιλιετία οι Φοινικικές πόλεις Σιδώνα και Τύρος έγιναν εμπορικά κέντρα ολόκληρης της Μεσογείου και ανέπτυξαν εμπορικές σχέσεις με τους Μυκηναίους.

Η Φοινίκη ήταν χώρος με μεγάλη στρατιωτική και εμπορική σημασία. Το μοναδικό πέρασμα που συνέδεε τη Μεσοποταμία και την Αίγυπτο. Εκεί κατέληγαν οι χερσαίοι εμπορικοί δρόμοι των λαών της Ασίας και άρχιζαν οι θαλάσσιοι δρόμοι της Ανατολικής Λεκάνης της Μεσογείου. Η οικονομική ζωή προσδιορίστηκε από τη γεωμορφολογία: περιορισμένες σε έκταση εύφορες κοιλάδες ανοίγονταν προς τη θάλασσα όπου υπήρχαν ασφαλή φυσικά λιμάνια. Με εξαίρεση τον ορεινό όγκο του Λιβάνου, τον κατάφυτο από κέδρους, η υπόλοιπη χώρα ήταν άγονη και αμμώδης. Οι Φοίνικες ίδρυσαν πολλές εμπορικές αποικίες στη Μεσόγειο. Η σπουδαιότερη ήταν η Καρχηδόνα.

Βασικές Φοινικικές πόλεις: Βύβλος, Ουγκαρίτ, Σιδώνα, Τύρος.

- **Βύβλος:** Αρχαιότερη πόλη ιδρύθηκε τους πρώτους αιώνες της 3ης χιλιετίας π.Χ. Εξελίχθηκε γρήγορα λόγω των εμπορικών σχέσεων που ανέπτυξε με την Αίγυπτο στη διάρκεια του Αρχαίου και Μέσου Βασιλείου. Οι κάτοικοί της προμήθευαν ξυλεία στους Αιγυπτίους με αντάλλαγμα πάπυρο που ήταν η κύρια γραφική ύλη της εποχής. Στο εμπόριο του παπύρου (βύβλος > βιβλίο) οφείλεται η ελληνική ονομασία της πόλης.
- **Ουγκαρίτ:** 2η χιλιετία. Στη διάρκεια του Νέου Βασιλείου οι Αιγύπτιοι κατέκτησαν την Παλαιστίνη και μεγάλο μέρος της Συρίας. Οι ηγεμόνες των φοινικικών πόλεων έγιναν τότε υποτελείς. Αυτή την περίοδο αναπτύχθηκε ιδιαίτερα η Ουγκαρίτ, η οποία φαίνεται ότι ήταν μακριά από την επιρροή της Αιγυπτιακής κατάκτησης. Με την Ουγκαρίτ είχαν στενές σχέσεις οι Μυκηναίοι, όπως τουλάχιστον αποδεικνύουν οι ανασκαφές οι οποίες έφεραν στην επιφάνεια μία μυκηναϊκή παροικία που λειτουργούσε μάλλον ως εμπορικός σταθμός
- **Σιδώνα:** 14ος αι. π.Χ. Η περιοχή της Συρίας αποτέλεσε πεδίο συγκρούσεων και εδαφικών διεκδικήσεων μεταξύ των Αιγυπτίων και των Χετταίων. Η εισβολή των Χετταίων στη Συρία διευκολύνθηκε από την επιθυμία πολλών ηγεμόνων φοινικικών πόλεων να απαλλαγτούν από τον αιγυπτιακό ζυγό. Η επέκταση των Χετταίων στις βόρειες περιοχές της Φοινίκης ευνόησε την ανάπτυξη της Σιδώνας η οποία μέχρι το 12ο αι. π.Χ. ίδρυσε πολλές αποικίες στην Ανατολική Μεσόγειο. Η εμφάνιση των λαών της θάλασσας το 12ο αι π.Χ. σύμφωνα με τις αιγυπτιακές πηγές συμπίπτει και με την εγκατάσταση των Φιλισταίων στις ακτές της Παλαιστίνης.
- **Τύρος:** Η ιστορία της περιόδου που ακολούθησε είναι ουσιαστικά η ιστορία της Τύρου. Ο βασιλιάς συνέβαλε στην οικοδόμηση του ναού του Σολομώντος στην Ιερουσαλήμ, με αντάλλαγμα πλούσια δώρα και εδαφικές παροχές που δέχτηκε από τους Εβραίους. Σε διάστημα τριών αιώνων η Τύρος υπήρξε το σημαντικότερο λιμάνι της περιοχής, ενώ παράλληλα με τις εμπορικές της επαφές δημιούργησε πολλές αποικίες στην Κύπρο, στις δυτικές ακτές της Σικελίας, στη βόρεια Αφρική - την Καρχηδόνα- στις Βαλεαρίδες, στη Σαρδηνία και στην Ιβηρική Χερσόνησο. Η περίοδος της ακμής των φοινίκων

συμπίπτει με την εποχή κατά την οποία ο Ελληνικός χώρος, μετά την πτώση των μυκηναϊκών κέντρων αναστατώνεται από τις μετακινήσεις των Ελληνικών φύλλων.

Η ΞΕΝΗ ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ: Από τον 8ο αι π.Χ. η έξοδος των Ελλήνων στη Μεσόγειο και η ίδρυση των Ελληνικών αποικιών ανέκοψε την εμπορική και αποικιακή εξάπλωση της Τύρου. Προς αυτή την κατεύθυνση συνέβαλε η επέκταση στην αρχή των Ασσυρίων και αργότερα των Βαβυλωνίων, όταν λεηλάτησαν την Ιερουσαλήμ. Τότε πολιορκήθηκε και η Τύρος η οποία όμως αντιστάθηκε και στη συνέχεια συνθηκολόγησε με ευνοϊκούς γι' αυτήν όρους. Η Φοινίκη το 538 π.Χ. πέρασε στην κυριαρχία των Περσών. Οι Φοινίκες έκτοτε υπήρξαν πιστοί ακόλουθοι των Περσών, εφόσον είχαν ξανανοίξει γι' αυτούς οι εμπορικοί δρόμοι της Ανατολής. Την περίοδο αυτή οι Φοινίκες παρείχαν το στόλο της περσικής αυτοκρατορίας και πολέμησαν μαζί τους εναντίον των Ελλήνων. Όταν ο Μ. Αλέξανδρος μετά τη νίκη στην Ισσό (333 π.Χ.) προχώρησε στη Φοινίκη, οι πόλεις της παραδόθηκαν όλες στο μακεδονικό στρατό εκτός από την Τύρο η οποία αντιστάθηκε και έπεσε μετά από Επτάμηνη πολιορκία.

Α. Μαστραπά: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΚΟΣΜΟΥ (σχολικό εγχειρίδιο για την Ιστορία της Α΄ Λυκείου) ΟΕΔΒ

ΤΑ ΤΑΞΙΔΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΟΙΚΙΕΣ: Από τα μέσα της 2ης χιλιετίας δημιούργησαν αποικίες στις ασιατικές ακτές και έκτοτε μέχρι το τον 8ο αι επεκτάθηκαν σ' ολόκληρη τη Μεσόγειο. Οι εμπορικές και οι ναυτιλιακές ικανότητες των Φοινίκων οδήγησαν σε ένα δίκτυο αποικιών προς τα Δυτικά της Μεσογείου. Η πρώτη είναι πιθανότατα το Κίτιο στην Κύπρο που ιδρύθηκε τον 9ο αι π.Χ. Η μεγαλύτερη όμως επέκταση παρατηρείται από τον 8ο αι. π.Χ. και έπειτα όταν η πίεση από τους Ασυρρίους δημιουργεί προβλήματα στο εμπόριο στη Φοινικική ακτή.

Εμπορικές αποικίες αναπτύσσονται επίσης και στα νησιά στο κέντρο της Μεσογείου (Κρήτη, Σικελία, Μάλτα, Σαρδηνία, Ίμπιζα) όπως επίσης στην ακτή της βόρειας Αφρικής. Οι Αφρικανικές αποικίες συγκεντρώνονται στη μεγάλη Χερσόνησο η οποία διαμορφώνει με τη Σικελία απέναντι το στενότερο κανάλι στους θαλάσσιους δρόμους της Μεσογείου. Εκεί ιδρύθηκε η αποικία της Καρχηδόνας. Η Καρχηδόνα είναι η μεγαλύτερη από τις αποικίες που ιδρύθηκαν από τους Φοινίκες στη Βόρεια Αφρικανική ακτή. Γρήγορα προηγήθηκε σε ανάπτυξη από τις γειτονικές αποικίες. Αρχαιολογικές πηγές παραδίδουν ότι η Καρχηδόνα ιδρύθηκε περίπου στα μέσα του 8ου αι. Η επέκταση και ανάπτυξη των φοινικικών αποικιών στη δυτική Μεσόγειο ακόμη και στις ακτές του Ατλαντικού στην Αφρική και την Ισπανία οφείλεται τόσο στην Καρχηδόνα όσο και στις μητροπόλεις των Φοινίκων όπως η Τύρος και η Σιδώνα. Χωρίς αμφιβολία οι σύνδεσμοι των αποίκων έχουν διατηρηθεί με τη μητέρα πατρίδα και οι νέοι άποικοι συνέχισαν να πηγαίνουν δυτικά.

Οι πληροφορίες για τις αποικίες των Φοινίκων προέρχονται από την ιστοσελίδα <http://www.historyworld.net/wrldhis/PlainTextHistories.asp?historyid=ab72>

Πίσω στην [αρχή της σελίδας](#)

Εβραίοι

Η χώρα: Η περιοχή που βρισκόταν στα νότια της Φοινίκης πριν από την εμφάνιση των Εβραίων ήταν γνωστή με το όνομα Χαναάν. Αποτελούσε το πέρασμα που συνέδεε τους λαούς της Μεσοποταμίας και της Αιγύπτου. Η Παλαιστίνη, όπως είναι γνωστή η χώρα από την εγκατάσταση των Εβραίων και μετά, είναι μία στενή λωρίδα γης που διακρίνεται γεωγραφικά σε τρεις επιμέρους περιοχές: την παραλιακή με πεδινές εκτάσεις όπου υπήρχε η δυνατότητα καλλιέργειας, την κεντρική ορεινή περιοχή και την ανατολική εύφορη κοιλάδα του Ιορδάνη ποταμού ανάμεσα στη λίμνη Γεννησαρέτ στο βορρά και τη Νεκρή Θάλασσα (λίμνη με μεγάλη πυκνότητα άλατος) στο νότο.

Ο λαός: Οι Εβραίοι αφού έζησαν ως νομάδες για μεγάλο χρονικό διάστημα εγκαταστάθηκαν τελικά στο εσωτερικό της Παλαιστίνης (Χαναάν). Κατά τα μέσα της 2ης Χιλιετίας ένα μεγάλο μέρος των Εβραίων βρίσκεται στην Αίγυπτο. Γύρω στα 1300 π.Χ. οι Εβραίοι της Αιγύπτου με ηγέτη το Μωυσή, αναχωρούν από την Αίγυπτο και εγκαθίστανται και αυτοί στην Παλαιστίνη. Προς το τέλος της 2ης χιλιετίας, οι Εβραίοι με πρωτεύουσα την Ιερουσαλήμ, ιδρύουν ένα ισχυρό κράτος με διαδοχικούς βασιλείς τον Σαούλ, το Δαβίδ και το Σολομώντα. Γρήγορα όμως το κράτος διασπάται και στο τέλος καταλύεται από τους Ασσυρίους.

Οικονομία: Οι Εβραίοι ήταν νομάδες, οι οποίοι ως κύρια ασχολία είχαν την εκτροφή κοπαδιών, προβάτων και αιγοειδών. Όταν οργανώθηκαν σε κράτος, ασχολήθηκαν με τη Γεωργία αλλά κυρίως με το εμπόριο. Αντάλλασσαν τα γεωργικά τους προϊόντα με ξυλεία που προμηθεύονταν από τους Φοινίκες. Τα μέταλλα και οι ημιπολύτιμοι λίθοι αποτέλεσαν τη βάση της βιοτεχνικής τους παραγωγής. Στα εργαστήριά τους κατασκεύαζαν όπλα κοσμήματα και σφραγιδόλθους.

Α. Μαστραπά: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΚΟΣΜΟΥ (σχολικό εγχειρίδιο για την Ιστορία της Α΄ Λυκείου) ΟΕΔΒ

Πίσω στην [αρχή της σελίδας](#)

Χετταίοι ή Χιττίτες

Η Χαττούσα βρίσκεται στο κέντρο της Μ. Ασίας κοντά στην Άγκυρα. Η Χαττούσα γίνεται πρωτεύουσα το 17ο αι. π.Χ. ωστόσο το κράτος πρέπει να προϋπήρχε. Οι πόλεις των Χετταίων απείχαν πολύ μεταξύ τους, γεγονός που δεν ευνόησε τη συγκρότηση κράτους οργανωμένου με απολυταρχικό τρόπο όπως συνέβη με τα υπόλοιπα βασίλεια της Εγγύς Ανατολής.

Στις αρχές του 16ου αι π.Χ. οι Χετταίοι, μετά την επικράτησή τους στη Μ. Ασία, επέκτειναν τις κατακτήσεις τους στη Συρία και στη Μεσοποταμία. Κυρίευσαν τη Βαβυλώνα και διέλυσαν μαζί με άλλους λαούς το Αρχαίο Βαβυλωνιακό κράτος. Ακολούθησαν όμως δυναστικές έριδες που είχαν ως αποτέλεσμα την απώλεια επαρχιών. Έτσι το Χετταϊκό κράτος περιορίστηκε βόρεια της οροσειράς του Ταύρου. Στο δεύτερο μισό του 15ου αι π.Χ. άρχισε η περίοδος της μεγάλης ακμής. Οι Χετταίοι επεκτάθηκαν προς το νότο, στη Συρία και το 14ο αι π.Χ. έγιναν κύριοι όλης της Μ. Ασίας ως τις ακτές του Αιγαίου.

Τον επόμενο αι. συγκρούστηκαν με τους Αιγυπτίους στο Καντές (περιοχή της Συρίας). Το αμφίρροπο αποτέλεσμα αυτής της σύγκρουσης επισφραγίστηκε από μία

συνθήκη μεταξύ των Αιγυπτίων και των Χετταίων που καθόριζε στην περιοχή της Συρίας τα σύνορα μεταξύ των δύο λαών. Αυτόν τον αιώνα ανέπτυξαν εμπορικές σχέσεις με τους Μυκηναίους. Το 12 αι π.Χ. λαοί γνωστοί από τις αιγυπτιακές πηγές ως λαοί της θάλασσας μαζί με τους Ασσυρίους, κατέστρεψαν τη Χαττούσα.

Α. Μαστραπά: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΚΟΣΜΟΥ (σχολικό εγχειρίδιο για την Ιστορία της Α΄ Λυκείου) ΟΕΔΒ

Πίσω στην [αρχή της σελίδας](#)

Μήδοι και Πέρσες

Στις αρχές της δεύτερης χιλιετίας π.Χ. στο βόρειο τμήμα του οροπεδίου του Ιραν εγκαταστάθηκαν οι Μήδοι και στο νότιο οι Πέρσες. Μέχρι τον 7ο αι π.Χ. αμφότεροι ήταν εξαρτημένοι από τους λαούς της Μεσοποταμίας. Πρώτοι στα τέλη του 7ου αι. π.Χ. ίδρυσαν ισχυρό κράτος οι Μήδοι στο ποίο είχαν ενσωματώσει τους Πέρσες. Ωστόσο, από τα μέσα του 6ου αι. π.Χ. οι Πέρσες επαναστάτησαν και ίδρυσαν δικό τους κράτος καταλύοντας την εξουσία των Μήδων. Υπό την ηγεσία του Κύρου Β' της Δυναστείας των Αχαιμενιδών αρχίζει ουσιαστικά η ιστορία της Περσικής αυτοκρατορίας. Με το Δαρείο Α' η αυτοκρατορία οργανώθηκε και διαιρέθηκε διοικητικά σε σατραπείες. Οι Πέρσες στην προσπάθειά τους να επεκτείνουν την εξουσία τους Δυτικά του Αιγαίου ήρθαν σε σύγκρουση με τους Έλληνες. Το κράτος τους καταλύθηκε το 331 π.Χ. από τον Μ. Αλέξανδρο.

Η χώρα: Στις αρχές της 2ης χιλιετίας π.Χ. οι Μήδοι και οι Πέρσες εγκαταστάθηκαν στις δυτικές παρυφές του οροπεδίου του Ιράν. Πρόκειται για μεγάλη περιοχή που εκτείνεται νότια της Κασπίας θάλασσας, ανατολικά της Μεσοποταμίας και βόρεια του Περσικού κόλπου. Οι ανατολικές παρυφές του οροπεδίου του Ιράν φτάνουν μέχρι τον Ινδό ποταμό. Η χώρα είχε εύφορες εκτάσεις για καλλιέργεια και λιβάδια για τη βοσκή των αλόγων. στο βόρειο τμήμα του οροπεδίου εγκαταστάθηκαν οι Μήδοι και στο νότιο οι Πέρσες.

Οικονομία: Η κύρια ασχολία των Μήδων και των Περσών πριν από την έξοδό τους από το οροπέδιο του Ιράν ήταν η καλλιέργεια της γης και η κτηνοτροφία που αποτελούσαν και τη βάση της οικονομίας τους. Από τα μέσα του 6ου αι. π.Χ. και μετά η οικονομία της αυτοκρατορίας τους βασιζόταν στην είσπραξη των φόρων από τις κατακτημένες περιοχές.

Α. Μαστραπά: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΚΟΣΜΟΥ (σχολικό εγχειρίδιο για την Ιστορία της Α΄ Λυκείου) ΟΕΔΒ

Πίσω στην [αρχή της σελίδας](#)

Κυκλαδίτες

3η χιλιετία: Σε νησιά των κυκλάδων Σύρο Πάρο Αντίπαρο, Νάξο, Σίφνο, Μήλο, Αμοργό, Θήρα κ.α. αναπτύχθηκε ένας πρωτότυπος πολιτισμός. Οι μικρές αποστάσεις μεταξύ των νησιών και η γεωγραφική τους θέση στο κέντρο του Αιγαίου υπήρξαν ευνοϊκοί παράγοντες που διευκόλυναν την επικοινωνία και τις επαφές ανάμεσα στις δύο πλευρές του Αιγαίου. Η οικονομία τους στηριζόταν εν μέρει στη γεωργία την

κτηνοτροφία την αλιεία και κυρίως στη βιοτεχνία και το εμπόριο. Τα πλούσια κοιτάσματα ορυκτών -μάρμαρο στην Πάρο και τη Νάξο, οψιανός στη Μήλο άργυρος τη Σίφνο- έδωσαν την ευκαιρία στους Κυκλαδίτες να ασχοληθούν με τη μεταλλοτεχνία, την κατασκευή μαρμάρινων αγγείων και εργαλείων από οψιανό. Πρώτοι κάτοικοι των Κυκλάδων ναυπήγησαν πλοία που είχαν τη δυνατότητα να ταξιδεύουν σε ανοικτή θάλασσα. Τα προϊόντα της βιοτεχνικής τους παραγωγής, τα αντάλλαξαν πιθανότατα με γεωργικά των οποίων η παραγωγή ήταν περιορισμένη στα νησιά. Εκτός από το ανταλλακτικό εμπόριο φαίνεται ότι η οικονομία τους ιδιαίτερα ευνοήθηκε από τις μεταφορές αγαθών άλλων περιοχών, δημιουργώντας έτσι τις βάσεις ενός διαμετακομιστικού εμπορίου. Η πειρατεία εξάλλου δε θα πρέπει να ήταν έξω από τις βιοποριστικές τους ασχολίες. Εγκαταστάσεις με κυκλαδικό χαρακτήρα έχουν βρεθεί στον ευρύτερο Αιγαϊακό χώρο όπως στις ανατολικές ακτές της ηπειρωτικής Ελλάδας και στην Κρήτη, γεγονός που οδηγεί στη σκέψη ότι οι Κυκλαδίτες ανέπτυξαν εκτεταμένη εμπορική δραστηριότητα και κυριάρχησαν στο Αιγαίο κατά την τρίτη χιλιετία π.Χ.

Τη 2η χιλιετία περιορίζεται ο ηγετικός ρόλος των Κυκλάδων στο Αιγαίο λόγω της ανερχόμενης Μινωικής δύναμης. Υποχρεώθηκαν κατά πάσα πιθανότητα να προσφέρουν τις ναυτικές τους γνώσεις προκειμένου να διατηρήσουν την ανεξαρτησία τους.

Γύρω στα 1500 η έκρηξη του ηφαιστείου της Θήρας έθραψε κάτω από τη λάβα μία μεγάλη πόλη του νησιού - στο σημερινό χωριό Ακρωτήρι- που βρισκόταν σε ακμή από τις αρχές της ύστερης εποχής του Χαλκού. Οι κάτοικοι της Θήρας εγκατέλειψαν το νησί μάλλον προειδοποιημένοι από τις σεισμικές δονήσεις πριν την ολοκληρωτική καταστροφή. Για τους άλλους νησιωτικούς οικισμούς δεν υπάρχουν σαφείς ενδείξεις εγκατάλειψης ή ολοκληρωτικής καταστροφής Πάντως είναι φανερό ότι έκτοτε η κατάσταση άλλαξε σταδιακά στο Αιγαίο με επακόλουθο την προοδευτική αλλά πλήρη επικράτηση των Μυκηναίων το 14ο αι π.Χ.

Α. Μαστραπά: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΚΟΣΜΟΥ (σχολικό εγχειρίδιο για την Ιστορία της Α΄ Λυκείου) ΟΕΔΒ

Πίσω στην [αρχή της σελίδας](#)

Μινωίτες

Η γεωγραφική θέση της Κρήτης στο κέντρο περίπου της Ανατολικής λεκάνης της Μεσογείου μεταξύ τριών ηπείρων, η μορφολογία του εδάφους με τις εύφορες αλλά μικρές πεδιάδες ανάμεσα σε μεγάλους ορεινούς όγκους και το ζεστό κλίμα προσδιόρισαν την οργάνωση της ζωής και την ανάπτυξη του πολιτισμού ήδη από τους νεολιθικούς χρόνους.

Νεοανακτορική περίοδος (μετά το 1700 π.Χ.): Οι επαφές της Κρήτης αυτή την περίοδο με τις περιοχές της Ανατολικής Μεσογείου ήταν συνεχείς. Η ανεύρεση χάλκινων ταλάντων και ελεφαντόδοντων αποδεικνύει άμεσες επαφές με την Κύπρο και τη Συρία. Η επέκταση επίσης στο Αιγαίο είναι γεγονός που δεν επιδέχεται αμφισβήτηση. Την ακμή όμως ανέκοψε γύρω στα 1500 η δεύτερη στη σειρά καταστροφή των ανακτόρων. Πιθανή εκδοχή αυτής της καταστροφής θεωρείται η έκρηξη του ηφαιστείου της Θήρας. Μόνο η Κνωσός απο τα ανακτορικά κέντρα

ξεπέρασε τη δοκιμασία της καταστροφής και συνέχισε την ανεξάρτητη πορεία της για έναν αιώνα ακόμη.

Μετανακτορική περίοδος: είναι η περίοδος της μυκηναϊκής κυριαρχίας στην Κρήτη διήρκεσε μέχρι το 1100 π.Χ. περίπου. Τη μυκηναϊκή επικράτηση επιβεβαιώνει η ανεύρεση στην Κνωσό πήλινων πινακίδων της γραμμικής Β γραφής η οποία χρησιμοποιήθηκε από τους Μυκηναίους.

Α. Μαστραπά: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΚΟΣΜΟΥ (σχολικό εγχειρίδιο για την Ιστορία της Α΄ Λυκείου) ΟΕΔΒ

Μινωική θαλασσοκρατορία: Η εμπορική δραστηριότητα των Μινωιτών έχει ως στόχο την εισαγωγή απαραίτητων πρώτων υλών στην Κρήτη και τον έλεγχο των ανταλλαγών στον Αιγαίο χώρο μέχρι την Ανατολή. Η ανάγκη εισαγωγής μετάλλου στην Κρήτη αναφέρθηκε συχνά ως αιτία της έντονης εμπορικής δραστηριότητας που αναπτύχθηκε στο Αιγαίο. Η Κρήτη θα πρέπει να προσέφερε ως αντάλλαγμα υφάσματα γεωργικά και βιοτεχνικά προϊόντα. Δεν αποκλείεται μάλιστα να προσπάθησε να επωφεληθεί από το διαμετακομιστικό εμπόριο και οι Μινωίτες να λειτούργησαν οι ίδιοι ως μεσάζοντες στην Ανατολή και την Αίγυπτο

Εμπορικές σχέσεις - Αποικίες: Αναπτύχθηκαν προνομιακές σχέσεις μεταξύ Κρήτης και ορισμένων Κυκλάδων όπως για παράδειγμα της Κέας που γειτονεύει με τα ορυχεία του Λαυρίου στην Αττική, της Μήλου που προμηθεύει τον οψιανό και αποτελεί σταθμό προς την Αργολίδα, και της Θήρας στο σταυροδρόμι των σπουδαιότερων θαλάσσιων δρόμων. Επιπλέον από την αποικία των Κυθήρων εξασφαλιζόταν η πρόσβαση στη νότια Πελοπόννησο και στα Λακωνικά ορυχεία. Ενώ οι αποικίες της Δωδεκανήσου έλεγχαν το δρόμο προς τη Μ. Ασία και την Ανατολή. Στην Κάρπαθο και την Κω φαίνεται να δημιουργήθηκαν αγροτικές κοινότητες.

Κατσουλάκος Θ., Κοκκορού - Αλευρά Γ., Σκουλάτος Β.: Αρχαία Ιστορία Α' Γυμνασίου Βιβλίο εκπαιδευτικού ΟΕΔΒ

Πίσω στην [αρχή της σελίδας](#)

Μυκηναίοι

Στην ηπειρωτική Ελλάδα κατά την ύστερη εποχή του χαλκού (1600 - 1100 π.Χ.) διαμορφώθηκε και εξελίχθηκε ο πρώτος μεγάλος Ελληνικός πολιτισμός. Έχει ονομαστεί συμβατικά μυκηναϊκός από τους ερευνητές γιατί το σημαντικότερο κέντρο του ήταν οι Μυκήνες.

Η χώρα: Ο πολιτισμός αυτός ήταν δημιούργημα ελληνικών φύλων, γνωστών με ποικίλα ονόματα από τις πηγές: Αχαιοί, Δαναοί, Ίωνες, Αργείοι κ.α. Τα Ελληνικά αυτά φύλα αφού παγίωσαν τις εγκαταστάσεις τους στην ηπειρωτική χώρα, δέχτηκαν τις επιδράσεις των άλλων αιγαιακών πολιτισμών, ιδιαίτερα του Μινωικού. Στη συνέχεια εξαπλώθηκαν στον Αιγαίο χώρο, στα νησιά, την Κρήτη και στις ακτές της Μ. Ασίας. Την περίοδο της μεγάλης ακμής ξεπέρασαν τα όρια του Αιγαίου και εγκαταστάθηκαν άλλοτε μόνιμα και άλλοτε περιστασιακά στην Κύπρο και στις ανατολικές ακτές της Μεσογείου. Τα σπουδαιότερα κέντρα του Μυκηναϊκού κόσμου ήταν οι Μυκήνες, το Άργος, η Τίρυνθα στην Αργολίδα, η Πύλος στη Μεσηνία, οι

Αμύκλες στη Λακωνία, ο Ορχομενός, η Θήβα και ο Γλας στη Βοιωτία, η Αθήνα, η Ελευσίνα, ο Μαραθώνας στην Αττική και η Ιωλκός στη Θεσσαλία. Τα περισσότερα κέντρα είχαν ιδρυθεί σε επιλεγμένες θέσεις οι οποίες διευκόλυναν την εμπορεία μεγάλης σε έκταση περιοχής. Η ίδρυσή τους συνδυαζόταν στις περισσότερες περιπτώσεις με την κατασκευή ανακτόρου και ισχυρής οχύρωσης.

Οικονομική Δραστηριότητα: Η εμπορική ανάπτυξη ιδιαίτερα το 1500 π.Χ. ακολούθησε γρήγορους ρυθμούς και είχε ως επακόλουθο την έξοδο των Μυκηναίων στο Αιγαίο. Επίκεντρο των οικονομικών δραστηριοτήτων ήταν τα μέγαρα. Η πλειοψηφία των υπηκόων ασχολούνταν με τη γεωργία και την κτηνοτροφία.

Εξάπλωση: Η κύρια πηγή πλούτου και ανάπτυξης του μυκηναϊκού κόσμου ήταν το εμπόριο, η άσκηση του οποίου έστρεψε τους Μυκηναίους στη θάλασσα. Μέχρι τα μέσα του 15ου αι. π.Χ. ηγετικό ρόλο στο Αιγαίο, έπαιζαν οι Κρήτες. Στα τέλη ωστόσο του ίδιου αιώνα οι Μυκηναίοι κυριάρχησαν στην Κρήτη και κατέλαβαν την Κνωσό. Εκτόπισαν από το Αιγαίο τους Κρήτες και επέβαλαν τη δική τους θαλασσοκρατία. Τα ανασκαφικά δεδομένα αποδεικνύουν την ύπαρξη μυκηναϊκών εγκαταστάσεων ή εμπορικών σταθμών σε όλο το Αιγαίο. Τους δυο επόμενους αιώνες η Εξάπλωσή τους επεκτείνεται πέρα από το Αιγαίο. Το 13ο αι. π.Χ. αποίκισαν συστηματικά την Κύπρο η οποία ανήκε στη σφαίρα επιρροής των Φοινίκων και των Αιγυπτίων, συμβάλλοντας στον Εξελληνισμό της. Ίδρυσαν μυκηναϊκή παροικία στη φοινικική πόλη Ουγκαρίτ και επέκτειναν τις εμπορικές τους δραστηριότητες νοτιότερα στην Παλαιστίνη και την Αίγυπτο. Για την εξάπλωση και τη δύναμη των Μυκηναίων μας πληροφορούν και οι Χεττιτικές πηγές, οι οποίες μιλούν για φιλικές σχέσεις μεταξύ Αχαιών και Χετταίων.

Είναι βέβαιο ότι οι Μυκηναίοι επεκτάθηκαν και προς τη Δυτική Μεσόγειο. Προϊόντα τους έχουν βρεθεί στην Ιταλική Χερσόνησο, τη Σικελία τη Σαρδηνία και τις ανατολικές ακτές της Ισπανίας. Οι βλέψεις τους στράφηκαν και στα βόρεια. Οι επαφές τους με τον Εύξεινο πόντο απ' όπου προμηθεύονταν πρώτες ύλες και κυρίως μέταλλα τους συνδέουν με την περίφημη τρωική εκστρατεία. Είναι πιθανόν με τον πόλεμο αυτό οι αχαιοί να επεδίωκαν τον έλεγχο των στενών του Ελλησπόντου. Η αρχαία Ελληνική παράδοση χρονολογούσε την εκστρατεία στα 1184 π.Χ. την εποχή δηλαδή που αρχίζει η κρίση του Μυκηναϊκού κόσμου. Το πιθανότερο είναι να συνέβη προς τα τέλη του 13ου αι π.Χ. όταν οι Μυκηναίοι βρίσκονταν στο απόγειο της δύναμής τους. Η έλλειψη Μυκηναϊκής εγκατάστασης στην περιοχή της Τρωάδας μας οδηγεί στη σκέψη ότι λόγοι ανασφάλειας οδήγησαν τους Έλληνες στο δρόμο της επιστροφής για τις πατρίδες τους.

Η παρακμή: Η εξάπλωση των Μυκηναίων κατά το 13ο και 14ο αι π.Χ. και η οικονομική τους ανάπτυξη είναι στοιχεία που επιβεβαιώνουν τη σημασία του εμπορίου για το μυκηναϊκό κόσμο. Από τις αρχές όμως του 12ου αι π.Χ. οι εμπορικές επαφές με τις χώρες της Ανατολής γίνονταν με δυσκολία. το χεττιτικό κράτος καταλύθηκε ενώ οι συνεχείς επιθέσεις που δέχονταν η Κύπρος οι ανατολικές ακτές της Μεσογείου και η Αίγυπτος είχαν ως αποτέλεσμα την οικονομική τους αποδυνάμωση. Οι καταστροφές αυτές σύμφωνα με τις μαρτυρίες αποδίδονται στους λαούς της θάλασσας στους οποίους πρέπει να περιλαμβάνονταν και κάποιοι Αχαιοί. Ανεξάρτητα όμως από αυτό το αποτέλεσμα των επιδρομών ήταν μάλλον μοιραίο για τους Μυκηναίους. Μολονότι το Αιγαίο και τα μυκηναϊκά κέντρα δε θίχτηκαν άμεσα από τις επιθέσεις, εντούτοις οι καταστροφές των παράκτιων περιοχών της εγγύς

Ανατολής περόρισαν και στο τέλος τερμάτισαν τις εμπορικές επαφές που ήταν ζωτικής σημασίας για τους Μυκηναίους. Η απώλεια των αγορών της Ανατολής φαίνεται ότι κλόνησε την οικονομία των ανακτόρων και συνέβαλε βαθμιαία αλλά σταθερά στη διάλυση του μυκηναϊκού κόσμου. Η καταστροφή ίσως να ολοκληρώθηκε από εσωτερικές διενέξεις, έριδες και συγκρούσεις ανάμεσα στα μυκηναϊκά κέντρα.

Α. Μαστραπά: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΚΟΣΜΟΥ (σχολικό εγχειρίδιο για την Ιστορία της Α΄ Λυκείου) ΟΕΔΒ

Ο Τρωικός πόλεμος

Σύμφωνα με τους περισσότερους μελετητές τα αίτια του Τρωικού πολέμου φαίνεται να είναι οικονομικά. Οι Αχαιοί φαίνεται να θέλησαν να εκμεταλλευτούν την αδυναμία του Κράτους των Χετταίων προκειμένου να εγκατασταθούν στην παραλία της Μ. Ασίας. Στην παραλία αυτή δεν μπορούσε να πλησιάσει κανείς γιατί ως τότε κυριαρχούσε αποκλειστικά η ομοσπονδία των πόλεων Assuwa. Υπάρχουν όμως τα εξής ερωτήματα: γιατί οι Αχαιοί κατέστρεψαν εντελώς μία πόλη με την οποία είχαν καλές σχέσεις και την εγκατέλειψαν αμέσως; Μία πιθανή απάντηση είναι ότι οι εσωτερικές διενέξεις και ταραχές που είχαν ξεσπάσει στην Ελλάδα δεν τους επέτρεπαν να διατηρήσουν τα εδάφη που κατέκτησαν. Εναλλακτικά, η εκστρατεία εναντίον της Τροίας μπορεί να έγινε με απώτερο σκοπό τη λεηλασία της πλούσιας πόλης και όχι την κατάκτηση.

Κατσουλάκος Θ., Κοκκορού - Αλευρά Γ., Σκουλάτος Β.: Αρχαία Ιστορία Α' Γυμνασίου Βιβλίο εκπαιδευτικού ΟΕΔΒ

Πίσω στην [αρχή της σελίδας](#)